

NUMMER 69
JAARGANG 14 - OKTOBER 2025

DE DRUKTEMAKER

Tweemaandelijks infoblad van het Nederlands Drukkerij Museum/Leeuwerik 8 - 4872 PH Etten-Leur - info@nederlandsdrukkerijmuseum.eu

FAMILIE BRENGT HUWELIJKSDAG DOOR IN MUSEUM 50 JAAR GETROUWD

Op woensdag 13 augustus jl. was het precies 50 jaar geleden dat Martin en Ellie Reekers elkaar het ja-woord gaven.

Voor veel mensen een reden om een groot feest te geven voor de hele familie. Dat deden zij echter niet.

Zij boekten namelijk een workshop in ons museum voor hun twee kinderen met partners en hun twee kleinkinderen. Ieder lid van het gezin ging eerst een eigen tekst zetten, vervolgens afdrucken op een oude trapdegel en als klap op de vuurpijl het geheel verwerken tot een uniek boekje. Op deze manier ging ieder met een mooi aandenken aan deze bijzondere trouwdag richting huis.

Tot en met 30 november 2025 is de tentoonstelling nog te zien:

1940-1945 - GEDRUKT
Onderdrukking en bevrijding.

Het museum is geopend van
dinsdag tot en met vrijdag van 13.00 tot 16.30 uur,
en elke eerste zondag van de maand.

De Museumkaart is niet geldig.

De familieleden Reekers zijn zeer geconcentreerd aan het werk om met loden letters een mooi verhaal te maken om dat vervolgens af te drukken en in een boekje te binden als herinnering.

TIMES NEW ROMAN

Veel lettertypes, die we momenteel gebruiken in Word, stammen af van het boekdruktijperk. In deze terugkerende rubriek geven we aandacht aan deze lettertypes en de ontwerpers. Deze keer de geschiedenis van Times New Roman.

Times New Roman is 'n schreeflettertype, dat in de jaren 30 door Stanley Morison van Monotype voor het Britse dagblad The Times werd ontwikkeld.

ONTSTAAN VAN DE LETTER:

De voorloper van de Times New Roman was het lettertype Roman Du Roi, ontworpen door Sebastian Truchet. Het idee dat er een nieuwe letter nodig was, voor het Britse dagblad The Times, ontstond in 1929. In het jaar daarop werden experimenten gedaan met lettertypen zoals Baskerville, Imprint, Plantin en Ionic. De letter was beschikbaar in 5 corpsen (lettergroottes): 5.5, 7, 8, 11 en 12 punten. De kapitalen waren in drie variaties beschikbaar: Heavy Condensed, Light Wide en Heavy Wide. Behalve alle "punten" voor de letters, moesten nog veel andere tekens worden ontworpen: leestekens, accenten, speciale tekens voor advertenties etc. Het eerste nummer van The Times in nieuwe stijl kwam op 3 oktober 1932 uit. Alleen op de titelpagina werd voor de naam van de krant nog altijd Perpetua Titling gebruikt. Deze letter werd 21 jaar door de krant gebruikt.

SUCCES EN VERSPREIDING:

Het lettertype was smal waardoor er veel tekst in de kolommen paste. Het werd in 1933 vrijgegeven en gebruikt voor

een speciaal nummer van de Monotype Recorder, dat bij de Universiteit van Cambridge werd gedrukt. De universiteit gebruikte in 1939 Times New Roman ook voor een uitgave van de Statutes and Ordinances, een tekst van ongeveer 400.000 woorden. Het feit dat op deze manier veel papier kon worden bespaard was daarbij een belangrijke overweging. Later werd de letter ook door Updike in gebruik genomen. Na het succes van de letter in Europa, werd het lettertype ook in Amerika geïntroduceerd. Zo werd Times New Roman sinds 1942 gebruikt in Collier's Magazine, de Woman's Home Companion en het American Magazin. In 1953 volgden twee kranten dit voorbeeld, de Sun-Times en de Chicago Daily Newspaper.

HET HUIDIGE GEBRUIK VAN DE LETTER:

De populariteit van dit lettertype op de computer komt doordat het lettertype door Microsoft bij diverse programma's wordt meegeleverd, bijvoorbeeld Microsoft Word. Tot Office 2007 was Times New Roman het standaardlettertype in Word, wat als gevolg had dat veel gebruikers het lettertype gebruikten. Sinds 2004 worden in de VS alle diplomatieke documenten in Times New Roman afgedrukt. Vroeger werd hiervoor het monospace-lettertype Courier New gebruikt. De reden voor de verandering was dat men vond dat Times New Roman een modernere uitstraling had en beter leesbaar was. Voor gebruik op laserprinters heeft Times New Roman vooral

in de kleinere corpgrootten (kleiner dan 10 pt) een nadeel. Bij het klassieke drukken wordt de inkt tijdens het drukken iets over de rand van de letter gedrukt. Daardoor worden de lijntjes iets dikker. Bij het ontwerp van de loden versie (om te drukken op een drukpers) van Times New Roman werd hier rekening mee gehouden door de lijntjes iets dunner te maken dan in het uiteindelijke drukwerk de bedoeling was. Deze versmalling van de lijntjes is niet evenredig met de lijndikte. Daar een laserprinter dit overloopprobleem niet heeft, worden de dunne lijntjes bij de kleine corpgroottes hier erg dun. Inkjetprinters hebben hier veel minder last van, doordat de inkt iets in het papier wordt gezogen.

The London Times van 9 september 1949 met zijn karakteristieke letter.

JAPANESE PRENTEN EN VAN GOGH

“Japonaiserie partout”, schreef Vincent van Gogh in een brief aan Theo, toen hij onderweg naar het zuiden het landschap had waargenomen. In Parijs, waar hij toen een tijd gewoond had, was men onder de indruk gekomen van de Japanse cultuur en zo ook Vincent van Gogh. Geboren en getogen als zoon van een calvinistische dominee in het westen van Noord Brabant had hij de wereld leren zien als een teloor gegaan paradijs door schuld van de mensheid. En als gevolg tekende hij de parochianen van zijn vader als ballingen, die in het zweet huns aanschijns hun brood verdienen.

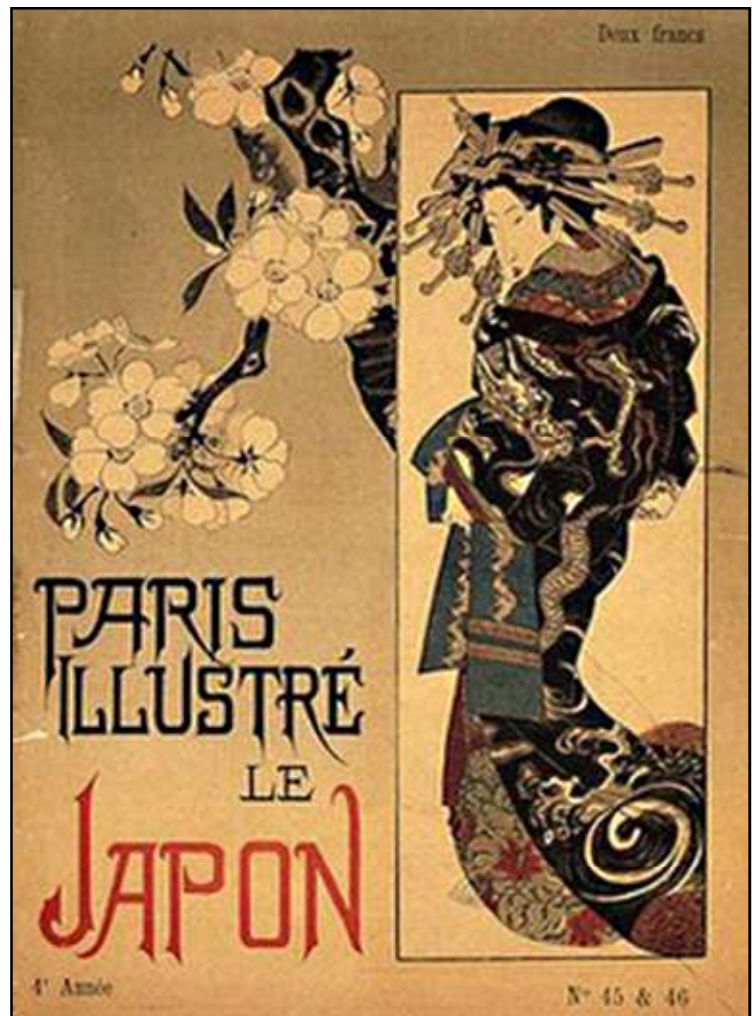
Maar ver weg, in het land waar volgens de Chinezen de zon opgaat, (zoals hun vlag toont) werden prenten gemaakt waarop de wereld door andere ogen bekeken werd. Een wereldbeschouwing van 'n vluchtige en vergankelijke werkelijkheid, die ten slotte doet streven naar het ge-

wereldtentoonstelling in Parijs. Zo werd Japon een woord voor een kledingstuk. Ukiyo-e, is Japans dat doorgaans vertaald wordt met 'de zwevende wereld' en betreft de flinterdunne wereld die zich bevindt tussen wat voorbij is en wat nog komt. Dit evoluerend, voortrollend wereldbeeld paste beter bij Vincent dan het beeld van een mislukte schepping dat hij van huis uit meekreeg en een Godsbeeld opriep waar hij zich zijn leven lang tegen zou verzetten.

Japanse prenten worden vervaardigd volgens het procedé van boekdruk (hoogdruk) dat zich ontwikkelde zonder westerse invloeden. Op een plank wordt de houtsnede in lijnen aangebracht. Afdrukken van dit sleutelblok dienen om die over te brengen op planken waarop de kleurgangen aangebracht worden. De inkt die gebruikt wordt is er een op basis van lijn of een andere water-oplosbare binder en pigment, onder toevoeging van kloddertjes rijstbloempap. Het papier wordt vochtig gehouden, evenals het houtblok. Door middel van een slim systeem van op het hout

nieten van het ogenblik. Dat sloot overigens naadloos aan bij het Parijs van die dagen. In 1867 nam Japan voor het eerst deel aan de

aangebrachte merkjes (kento) wordt het papier aangelegd voor alle drukgangen.

De inkt wordt aangebracht met tampon-borstels. Hiermee worden ook de eventuele verschuivingen in de kleurnuance op het hout aangebracht.

Voor de afdruk wordt geen pers gebruikt maar een z.g. 'baren'. Dat is een dun schijfje omwikkeld aan één zijde, met een bamboeblad. Met deze kant wordt over het papier gestreken, zodat het vochtig papier de inkt opneemt. De inkt is de gewone sumi-inkt

vervaardigd uit neergeslagen walm van brandende vuren-houtsnippers en lijn, of voor kleuren uit pigmenten en warme lijn. Hiervan wordt een deeg gekneet dat in vormpjes wordt gedruwd. Als die staafjes hard zijn geworden kunnen ze met water tot inkt worden gewreven. Net als in het westen met de houtgravure het geval was, werden Japanse prenten collectief vervaardigd door een tekenaar, een graveur en een drukker. Ze werden dus niet door een enkele persoon vervaardigd.

Het gereedschap wat nodig is om de inkt te maken.

Een „baren”, een dun schijfje omwikkeld aan één zijde met bamboeblad.

SPONSOREN / DONATEURS 2025

ControlMedia, Etten-Leur
De Snelle Drukkers B.V., Vlaardingen
Drukkerij Hendrickx, Etten-Leur
Drukkerij Snep, Eindhoven
Drukkerij Vorsselmans, Zundert
F1 = Help, Gouda
Geskus Grafimedia, Fijnaart
Grafisch Opleidings Centrum (GOC), Veenendaal
Koninklijke Drukkerij Em de Jong BV, Baarle Nassau
Mekes Graphic Machinery B.V., Roosendaal
Luijten Adviesgroep, Etten-Leur
Oranjefonds, NL-Doetdag
PvW Offsetservice, Oss
Rabobank West-Brabant Noord
Trainingsbur. Zorginstellingen, De Keerzijde, Zevenberg 'hoek
StickGoed, Roosendaal

Mevr. E. Buurstede-Jochems, Etten-Leur
Mevr. B.M. Doppen-van Raamsdonk, Etten-Leur
Mevr. L. in 't Groen-Evers, Breda
Mevr. A. Makken, Maasland
Mevr. Strijbosch-Aanholt, Venlo
Mevr. J. de Leeuw-Luyks, Etten-Leur
Dhr. S. Adriaanse, Eindhoven
Dhr. M.J.H. Bakker, Oosterhout
Dhr. L. van Beek, Breda
Dhr. A.A.J. Buisman, Amsterdam
Dhr. D. Buurstede, Breda
Dhr. J. van Ginneken, Etten-Leur
Dhr. P. Goossens, Antwerpen
Dhr. H. Jochems, Oosterhout
Dhr. W. Laanstra, Etten-Leur
Dhr. F. Metsaers, Oosterhout
Dhr. Mostert, Roosendaal
Dhr. J. Mugge, Etten-Leur
Dhr. L. Nederlof, Klundert
Dhr. N. Ockhuijse, Ulvenhout
Dhr. A. de Rijck, Etten-Leur
Dhr. H. v.d. Spijker, Geertruidenberg
Dhr. Verseveldt, Etten-Leur
Dhr. J. Vandenbroeke, Essen-België
Dhr. J.H. Vis, Barendrecht
Dhr. en mevr. van Gurp, Molenhoek
Dhr. en mevr. van Bedaf, Klundert
Dhr. en mevr. Suijkerbuijk, Rijsbergen

WORKSHOPS

INTRODUCTIE-WORKSHOP "LETTERZETTEN/DRUKKEN"

Gedurende 3 opeenvolgende dagdelen wordt aan de deelnemers de beginselen bijgebracht van het zet- en drukprocedé. Elke deelnemer zet en drukt briefpapier, visitekaartje, label of een poster(tje). Het uitgangspunt is een simpel ontwerp of idee, omdat "het bijbrengen van de basis" en "het gevoel krijgen" centraal staat.

Het letterzetten gebeurt met houten en loden letters. Het drukken gebeurt in boekdruk (ook wel hoogdruk genoemd) op verschillende drukpersen. Dit is mede afhankelijk van het formaat van het ontwerp.

Iedere dagdeel heeft dus een onderwerp, te weten het drukken van: een labeltje, poster(tje) en huisstijl (visitekaartje, brief, of zoiets).

In 3 dagdelen maak je dus 3 verschillende soorten drukwerk.

WORKSHOP "LETTERPRESS"

Gedurende één of meerdere ochtenden werken de cursisten zelfstandig onder professionele begeleiding aan een opdracht, door de deelnemer zelf aan gedragen. Er wordt gewerkt in de Grafische Werkplaats. De deelnemer zet en drukt dus met als uitgangspunt een eigen ontwerp of idee.

Het letterzetten gebeurt met houten en loden letters.

Het drukken gebeurt in hoogdruk op diverse drukpersen.

WORKSHOP "WERKMAN"

Er kan gewerkt worden volgens de "Werkman-methode".

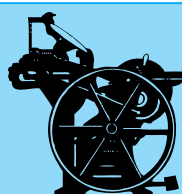
De Groninger drukker/kunstenaar H.N. Werkman maakte in zijn werk gebruik van verschillende druktechnieken. Hij combineerde sjabloneren, stempelen en "met een roller op papier werken" en maakte daarmee unieke kunstwerken (druksels geheten), die over de hele wereld bekendheid genieten. Vaak gebruikte hij hierbij stukjes karton of ander materiaal, die hij zelf de gewenste vorm gaf door te scheuren, knippen of snijden".

Deze workshop wordt gegeven met minimaal 4 à 5 personen.

Interesse om een workshop te volgen?
info@grafischewerkplaatsetten-leur.eu

**WILT U OOK ONS MUSEUM
STEUNEN? WORD DONATEUR!**

U kunt zich aanmelden via:
info@nederlandsdrukkerijmuseum.eu

**Nederlands
Drukkerij
Museum**

COLOFON:

eindredactie: Cees Jochems

vormgeving en opmaak: Frans de Nijs

abonneren:

nieuwsbrief@nederlandsdrukkerijmuseum.eu